POSTNINA PLAČANA V GOTOVINI.

Štev. 49. V Ljubljani, 1. decembra 1921. Leto LXI.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:
Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ul 6
Rokopisov ne vračamo.
Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Za neorganizirane 100 — K, za naročnike v inozemstvu 140·— K letno.
Posamezna številka po K 2·—.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . 2 K — vin.
„ „ „ dvakrat . . 1 „ 50 „
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 60 vin.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 1 K za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 50 K.

Telefon uredništva štev. 312.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:
Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./I
Poštni čekovni urad št. 11.197.
Reklamacije so proste poštnine.

Nasilje!

Na drugem mestu poročamo o slučaju Möderndorfer, ki se je pripetil v zadnjem času.

Ta slučaj ni njegova osebna zadeva, tudi ni to zadeva socijalno-demokratične stranke, temveč je to slučaj, ki je v prvi vrsti zadeva vsega slovenskega učiteljstva; da — še širša: ta slučaj zadeva temeljno zahtevo, ki se zanjo bori danes vse jugoslovansko učiteljstvo.

Möderndorferjev slučaj je kruto nasilje na stalnost učiteljskega nameščenja, za katero moramo vsi na krov!

Prav v teh dneh je glavni organ našega Udruženja »Narodna Prosveta« započela odločno borbo proti kršenju stalnosti učiteljskega nameščenja, ostro pobija tozadevno reakcijonarstvo, ki je ušlo v nekatere člene novega načrta zakona o narodnih šolah; v Zagrebu se je učiteljstvo odločno izreklo za solidaren boj proti kršenju stalnosti, najsibo iz kategakoli vzroka; istočasno se izreka v svojih glasilih učiteljstvo iz Dalmacije, Vojvodine proti kakršnikoli kršitvi učiteljske stalnosti.

In v tem času, ko učiteljstvo vse države dviga najodločnejše svoj glas za stalnost nameščenja, se v Sloveniji na najkrutejši način gazi stalnost učiteljskega nameščanja in se izvršuje nasilje, ki bije vsemu jugoslovanskemu učiteljstvu v obraz.

Podobnih slučajev smo bili vajeni v dobi največjega absolutizma in najkrutejšega nasilja — ko je bil učitelj brez disciplinarnega postopanja kar čez noč premeščen, ne da bi vedel za kaj — v dobi absolutista Šusteršiča! Z žalostjo v srcu primerjamo to današnje postopanje z najžalostnejšo dobo slovenskega učiteljstva.

Kršitve stalnosti učiteljskega nameščenja ne upravičuje noben vzrok in nobena okoliščina in mora biti vsem tako sveta, kakor je danes sveta in velika vera učiteljstva v pravičnost, ki mora sedaj zavladati in vera v nedotakljivost stalnosti nameščenja.

A na to stalnost se je izvršil v Sloveniji prvi juriš ob znanem premeščenju 20 učiteljev v Prekmurje in ni zaman komentiral zastopnik učiteljstva pri zadnji seji višjega šolskega sveta to postopanje **z mnenjem vsega učiteljstva:** da je to kruto postopanje!

Brezprimeren atentat na pravice učiteljstva je pa Möderndorferjev slučaj, kajti z njim se ni znova naskočila le stalnost nameščenja, temveč se je oropalo učiteljstvo najprimitivnejših pravic disciplinarnega postopanja in disciplinarnega zagovora.

To je žalitev za vse učiteljstvo, kajti to, kar se je zgodilo danes Möderndorferju, se jutri lahko zgodi pod takimi razmerami drugemu in pojutranjem tretjemu učitelju.

In vendar smo prisegli na to, **da se brez disciplinarnega postopanja in brez pravice do zagovora** ne bomo dali premeščati!

Naša najprimitivnejša zahteva je ta, **da je brez disciplinarnega postopanja brez pripustitve zagovora in brez izreka disciplinarnega senata stalnost nameščenja nedotakljiva.**

Kako bo predsedstvo višjega šolskega sveta zagovarjalo to svoje postopanje plenumu višjega šolskega sveta, smo radovedni; in vendar je plenum višjega šolskega sveta danes za nas edini priznani disciplinarni senat. Avtoritativno uničevanje avtonomnih pravic višjega šolskega sveta mora pa v prvi vrsti zajeziti predsedstvo višjega šolskega sveta samo, ki je poklicano, da jih brani.

Mi imamo ta trenotek samo eno dolžnost: **da pozovemo vse naše može pri višjem šolskem svetu na najodločnejši boj proti kršitvi najprimitivnejših pravic učiteljstva, da jih pozovemo do najskrajnejših konsekvenc; vedo naj, da so oči vsega učiteljstva v tem boju uprte vanje, in da stoji učiteljstvo za njimi kot en mož!**

Temelj enotne jug. kulture!

Nekaj besed k pouku srbohrvaščine.*

(Nekoliko kritike »Prve srbske ali hrvatske čitanke« in nekaj navodil za prakso.)

Vsaka stvar se da lahko izvršiti, ako se je le na pravi način lotimo; tako bo tudi z novim predmetom. V naslednjem hočemo podati smernice, ki me bodo vodile z večjim ali manjšim ozirom na to-zadevne učne knjige v pouku srbohrvaščine.

V tretjem šolskem letu imam za novi predmet po eno učno uro na teden. Pouk bom pričel s kakim obče znanim tekstom, n. pr. Lepa naša domovina. Pri vsakem tekstu bom razlagal in primerjal, kolikor je pač na tej stopnji mogoče, slovniške pojave ter opozarjal na razliko. Vse seveda heorističnim, duh obrazujočim potom. V prvi vrsti bomo pridno čitali berila v latinici, ker bo šlo to hitro od rok in ker gladko čitanje najprej pomore do jezikovnega čuta in jezikovne spretnosti sploh, kar ve vsak izkušen učitelj. Čitanje obeh narečij pri enakih pismenih pa se bo medseboj podpiralo in oplodilo, da ne bo nobene izgube za materinski jezik.

Drugače, ako se začne takoj s cirilico! To bo črkovanje in vedno zamenjevanje! Kako neki se bo razvil jezikovni čut ob polževem čitanju? Pa je li tudi mogoče z uspehom učiti nov alfabet z eno učno uro na teden? Odmor med temi urami je tako velik, da bodo učenci vse sproti pozabili, vsled česar bo nejevolja pri učitelju in učencih. Kako pa bodo šele napredovali slabši učenci, ki komaj obvladajo slovenske črke? Li naši šolniki ne vedo več, da smo prej, pa tudi še danes, učili nemščino sprva le na podlagi že znanih latinskih pismen? Li ne veljajo obče priznana didaktična načela za vse jezike? Z ozirom na predstoječa izvajanja nove knjige »Prva srbska ali hrvatska čitanka« nisem nič prav vesel. Namesto postopanja od znanega do neznanega se začne že na prvi strani z razločevanjem slovenščini neznanih glasov: mislim, da je škoda za čas, se predolgo pečati z glasovnimi nijansami, osobito, ako niso v stanu, večati jasnost besede. Srbohrvati me bodo pač gotovo razumeli, če istovetim č s ć in đ z dž. Kako pa govore n. pr. Nemci svoje dvoglasnike! Navadno tudi ne razločujejo s od ss, b od p in vendar se medseboj prav izborno razumejo. Nijanse mora pač znati deklamator in gledališki igralec. Jaz nisem niti prvo niti drugo, ter dvomim, da bodo to kdaj moji učenci.

Meni je predvsem za jezik kot občilno sredstvo in za precizno umevanje knjižnega jezika. Umetniško govorjenje pa spada na oder. Mene ni sram izpovedati, da č in đ sam ne znam korektno izgovarjati, pa tudi, kadar ju govore veščaki, ne zaznavam bistvenih razlik.

V novi učni knjigi bi tudi lahko pogrešal tolmača k vajam malih in velikih črk na str. 49—56, ker vem, da se ga učenci ne bodo posluževali, učitelj pa poseduje itak večji slovar. Zelo škoda pa je, da knjiga ne podaja nobene slovnice, kajti eno samo pravilo često zadostuje, da pojasnim več sto besed ali besednih oblik. N. pr. končnica o za samoglasniki se izgovarja kakor v (u) ter nadomestuje slovenski l: pisao (pisal), veseo (vesel), osao (osel), jeo (jel, jedel). To omenjam, ker sem celo olikane slišal trditi, da se o izgovarja kot poseben zlog (!) in kakor čisti o. Torej ne boš!

Tudi sklanjatev se mora učiti. Priporočam pa, da se naj sklanjata pridevnik in samostalnik skupaj in ne vsak zase. Tudi ne vedno v istih enoličnih stavkih, ampak naj se sklanjata tudi abstrahirano. Zakaj, to hočem ob drugi priložnosti pojasniti.

Četudi je knjiga po mojem naziranju nedostatna, je vendar upati, da bo v roki spretnega učitelja obrodila prav povolen sad, osobito ker so v njej podana berila (63 kom.) pravi biseri mladinskega čtiva.

Še nekaj o jeziku samem. Da je srbohrvatski jezik najblagoglasnejše in morda tudi najlažje slovansko narečje, sem slišal celo iz ust nemških filologov. Kdor se nekoliko časa z njim peča, se kmalu privadi izvestnim slovniškim oblikam. Osobito sklanjatev, ki je v množini podobna naši dvojini, in avrist imata neko k posnemanju vabljivo silo. Zato sem uverjen, da si bodo brihtnejši učenci prisvojili ljube jim oblike, kar bo imelo za neizogibno posledico, da bodo mešali vsa tri narečja.

Nastane vprašanje, li naj konsekventno ali pedantno popravljamo vsak tak poskus? Jaz tega ne storim! Ako se hočemo res dejansko ujediniti, potem moramo pustiti razvoju prosto pot.

Pri spisovnih vajah, slovenskih ali srbohrvatskih, gledam na to, da odgovarjajo slovniške oblike katerimkoli, recimo jugoslovanskim slov. pravilom. Seveda bom opozarjal učence na razliko, kar je važno, sicer se pa tudi ne bojim, da bi pisali grozno mešanico. Tako na pr. je nam orodnik brez predloga tuja oblika, ker ne odgovarja duhu razvitih jezikov. Kaj temu, ako zapiše učenec: »Z močnom rukom lako radiš.« Dozdevna napaka je storjena v smislu jezikovnega napredka, ki stremi po enostavnosti in jasnosti. Obratno pa Srbohrvati, ki či-

* O tem vprašanju prejemamo dopise za in proti. Ker hočemo da sliši učiteljstvo oba glasova, priobčimo važnejše dopise. Ne obligiramo se pa za preobširno polemiko. Naša smer se v programu spaja z nazori tega članka. — Uredništvo.

Vapaj.

(Ob 3. obletnici narodnega ujedinjenja.)

Ovam' ovamo, preko planina
Dodjite braćo, doneste spas;
Majke je Slave još djedovina
Dokud uz Soču spušta se Kras.

Ovam' ovamo na krvava brda
Gorica zove, junački rod,
Sloboda traži iz jarma tvrda
Ovamo hitro upravite hod.

Ovam' ovamo gdje naših vila
Oko Postojne divan je hram;
Do sinjog mora, gdje nam je sila
Put je sudbinom odredjen vam.

Od Opatije tam do Devina
Čuje se tužan, očajan zov;
Dodjite spasit izpod tudjina
Život nam, blago, polje i krov.

Slavnik i Učka, Snežnik i Nanos
Našega tijela uda su to;
Mirna i Raša bude vam zanos
Da nam se vrati slavensko tlo.

Gorko li cvili Dragonja bane
Okove težke skinuti rad;
Veliki Jože ljute uz rane
Služiti mora latinski grad.

Ovamo kralju, vodjo junaka
Pazin te čeka, Draga i Lim,
Hrvatska Istra do Kamenjaka
Čezne za tobom srdašcem svim.

Divić da vidiš vilinske dvore,
Kraljević Marko gdje spava san;
Ovamo žurno na naše more
Suzama roblja kuda si zvan.

Zor da nam tudjin vjekoma vlada
Sužanstvo naše vječno je zar?
Slobodna braća naša su nada
Donijet slobodu njihov će mar.

Istarski guslar.

Povzdignimo naš muzikalni pouk!

(Glasbeni pouk in — „veščina"!)

I.

Faktorji človeške kulture so znanosti in umetnosti. Smoter znanostim je stremljenje po resnici, smoter umetnostim pa izraževanje lepote. Vednosti imajo svoj izvor v umstvenem, umetnosti pa v čuvstvenem življenju. Vedi in umetnosti se takorekoč dopolnjujejo ter so vsled tega enakovredni kulturni činitelji. Tudi naša ustava govori v svojem § 16. o znanostih **in** umetnostih. Nikomur pač ne bi prišlo na misel, razredovati n. pr. velikane človeških kulturnih stremljenj v važnejše in v manj važne. Aristotel, Sofoklej, Galvani, Newton, Edison, Michelangelo, Raffael, Palestrina, Beethoven — vsi so velikani.

Umetnosti in znanosti so torej istovredni kulturni faktorji.

II.

Umetnosti se dele v **oblikovne** (upodabljajoče, prostorne) in v **govoreče** (muziške, časovne). Tvarina prve umetnostne kategorije je materijalna (barve, les, kamen i. dr.), tvarina druge pa je človeška beseda (pesnitev) ali pa muzikalni ton (muzika).

Tonski elementi se naslanjajo na zakone akustike, ki slonijo spet na matematiških zakonih. Matematika je torej pomožna veda muzike. O simetriji in o ritmu se govori istotako v muziških kakor v upodabljajočih umetnostih. Ozke vezi najdemo še med slikarstvom in muziko. Obe umetnosti zajemate motive često iz narave. Prva jih obravnava v prostornem, druga v časovnem smislu. Ozek stik med posameznimi umetnostnimi strokami dokazuje že dejstvo, da so posamezni umetniki večkrat ustvarjajoči v obeh umetnostnih kategorijah. Znamenit slikar je često tudi izboren muzičar in obratno.

tajo slovenski, sami spoznavajo, da imamo tudi mi posnemanja vredne izraze in besedne oblike: n. pr. krepki in jasni ker (jer!), ter (te), pred (pre), kakor (kao), okoli (oko), kamen (kam), kdo (ko), sokol (soko), sol (sô), skorja (kora) in več drugih.

Zelo važno je, pri pojasnjevanju besed jemati ozir na etimologijo, ki odkrije otrokom marsikako na videz tujo besedo kot staro znanko, n. pr. dižem iz dvigam, vzdigam, vzdig; metnem (denem, vržem) iz nedovršnika metati.

V obče pa odpirajmo mladini pogled v široko bodočnost: v par desetletjih se bo čital in pisal en jezik od Maribora do Soluna, duševno in kulturno vežoč 12 milijonov krepkih, domoljubnih bratov. Ta zavest nas mora dvigati in držati pokoncu, kadar bi prišle slabe skušnjave! Ugonobimo v sebi vsako malodušnost ter ne dajmo prostora sentimentalnosti, češ škoda bo tega in onega! Toda nič ne bo škoda, ker mi ne izgubimo ničesar bistvenega, ampak le to, kar mora odložiti vsako rastoče bitje: deček odloži krilce, da obleče hlače, izdere si mlečne zobe, da mu zrastejo novi krepkejši! In takšne mladostne nedostatke imamo tudi mi Slovenci, Srbi in Hrvati. **Vsak razmah in vsaka rast zahteva žrtev, katere doprinesti smo dolžni našim potomcem.**

Nam učiteljem pa je poverjena vzvišena naloga, da ustvarimo duševne pogoje za našo rast in naš razmah. Lotimo se dela brez naglice in pretiravanja, ampak povsem mirno, a spretno in smotreno, tako polagoma gradeč nerazrušljiv temelj enotni jugoslovanski kulturi!

J. Kovačič.

DRAG. HUMEK:

Udejstvimo rokotvorni pouk.

(Dalje.)

Vprašanje o učiteljih, ki bi poučevali v deških ročnih delih je težko, pa se da vsaj za prvo silo rešiti po načinu, ki sem prej govoril o njem. Težje se marsikomu vidi vprašanje, kaj naj bi pravzaprav delali. V tem pogledu so pojmi tako različni in večkrat popolnoma napačni ali celo naivni, da je njih ureditev nujno potrebna.

Trdno se moramo pred vsem tudi v rokotvornem pouku okleniti načela, da učimo za življenje. Otroški vrtec še ni šola, igračkanje ni pouk v njega pravem pomenu. Karkoli nameravamo izdelati, bodi namenjeno praktičnemu življenju. Zato tudi ne odobravam v polnem obsegu pipčarstva, čeprav mu ne odrekam velike vrednosti za ročno vajo.

Če bi bil birokrat, bi napisal vrsto učnih načrtov za vsakojake šole, in bi ne gledal na njih izvedljivost ali neizvedljivost. Gotovo pa je umestneje, če obravnavamo vsakovrstna dela, ki si lahko vsak iz njih izbere to, kar mu ugaja in kar sodi njega razmeram. Krasna Ladenbauerjeva knjiga »Arbeitskunde«, ki je izšla pri Haaseju v Pragi, in ki bi jo moral poznati vsak učitelj, obravnava rokotvorstvo v zvezi s posameznimi predmeti. Ker je pa pri nas mišljen rokotvorni pouk kot samostojen predmet, se mi zdi prav, da ga obravnavam z ozirom na snov, ki hočem izdelati iz nje to ali ono, pa bodi da uporabljam papir, lepenko, les, kovino, glino ali karsibodi.

*

Izdelki iz papirja in lepenke so najbolj prikladni za prvotne vaje. Tudi je nabava potrebnih snovi in orodja v tem oziru prav lahka. In posebne delavnice ni treba za to delo. Navaden zvezek n. pr. ni bogsigavedi kako težek izdelek, a vendar se pri njega izdelovanju naučimo pravilnega šivanja, najlagljega obrezovanja in pri naslovnem listku tudi najpreprostejšega lepljenja. Vsaka šola bi si lahko doma izdelala vse potrebne zvezke in beležnice, bodisi iz nečrtanega ali tudi črtanega papirja. Prav tako bi si učenci sešili risanke in žepne beležnice.

Od mehkega zvezka do trdih platnic ni prevelik korak. Če znamo obrezati zvezek, lahko tudi prirežemo primerna kosa lepenke, pa ustvarimo mapo za zvezke ali za važne spise, ki jih je v vsaki hiši, ni ki se brez mape zmečkajo in pogubé. Mapa s papirnatim hrbtom ni trpežna. Nadaljni izdelek bodi torej mapa s platnenim hrbtom in trakovi. Ni treba, da bi si nabavili dragega knjigoveškega platna. Za silo zadostuje slabo, poškropljeno blago modre ali črne barve. Na šolah, ki uporabljajo risalne deske, naj napravijo učenci mape za nje, da se ne zmečkajo in zamažejo risbe.

Za prostoročno risanje so veliko boljši posamezni listi nego zvezki, ki se v njih vse do konca mažejo prej izgotovljene risbe. Treba je le, da izdelamo za vsakega učenca podkladek iz trde lepenke. Risalni list pritrdimo nanj s pomočjo otlih oglov.

(Dalje prih.)

Iz Jugoslavije.

— **Neljuba pomota** se je izvršila **glede g. J. Oreščanina in g. Petrovića** v zadnji številki našega lista. Zaradi zamenjave vrstic v poročilu o t. drž. skupščini UJU v Zagrebu je smisel našega poročila tiskan popolnoma nasprotno od naših izvajanj. Pasus protesta proti pisavi »Hrvata« se mora glasiti sledeče: »Ljudje, ki pišejo v »Hrvata« so bivši madžaroni, to so oni, ki so za časa madžaronske vlade imeli največji vpliv, a sedaj napadajo vse one — kakor J. Oreščanina, Petrovića i. t. d., ki so vedno obsojali njih početje in ulogo.« — Oreščanin je eden prvih učiteljskih borcev med hrvatskim učiteljstvom, ki se bori za narodno edinstvo, proti separatističnemu učiteljstvu, med vojno je bil kot veleizdajalec od madžaronske vlade preganjan in obsojen na 7 let težke ječe. Petrović je bil učitelj v Gor. Skradu in istotako od madžaronske vlade kot veleizdajalec preganjan in obsojen na 7 let težke ječe. Hrvatsko učiteljstvo ima celo vrsto enakih mož, ki jih je madžaronska vlada preganjala, kakor: Trbuhović, Srnić, Oblaković, Bukdragović, Buksan, Bukšić in dr. Ti so se sedaj postavili na čelo borcev za ujedinjenje, proti separatističnemu stremljenju madžaronskega učiteljstva in te napada »Hrvat« in drugi enaki listi. Toliko v pojasnilo, k neljubi pomoti, ki jo je zagrešil tiskarski škrat v zadnji številki. — Enako se mora v uvodnem poročilu pravilno glasiti tudi sledeči stavek: »Preko nezaslišane **muke** (in ne **umke**) zasužnjenih bratov pod Italijo gre njih mržnja do Beograda, do Srbstva, do hegemonije, ki se je boje.«

— **Nasilje.** Pod tem naslovom poroča »Naprej«: — V Mežicah je učitelj s. Moederndorfer, naš pristaš, nenadoma prestavljen v Apaško kotlino. Ta prestavitev, ki je izzvala veliko ogorčenje med tamošnjim delavstvom, je akt političnega preganjanja od strani klerikalnega prigarjača okr. glavarja Klachla, kateremu je pokrajinska uprava žalibog nasedla. O paševanju Klachla bomo še obširneje spregovorili, žalostno je, da je človek, ki je v Velikovcu toliko škodoval plebiscitu, še danes mogoč na tako važni postojanki, kakor je mežiška dolina. — V zadevi je poslanec s. Korun vložil na ministra prosvete sledeče vprašanje: — Gospod minister! V Mežicah učiteljuje g. Vinko Moederndorfer, dober in vesten učitelj, po političnem mišljenju pristaš soc. demokratične stranke. G. Moederndorfer je dober Slovenec; l. 1914. je bil kot panslavist preganjan, odlikovan je po zlomu v naši državi z redom in v času plebiscita je zanj s toliko vnemo deleval, da je zato dobil nebroj priznanj. — Ta g. Moederndorfer je sedaj naenkrat brez vsakega vidnega vzroka iz Mežic prestavljen v Apaško dolino. Obstoji pa utemeljen sum, da se je ta prestavitev izvršila zato, ker je g. Moederndorfer socijalni demokrat in ker kot tak uživa v Mežiški dolini, ki je pretežno socijalno demokratična, med delavstvom velik ugled. To pa ne dopade nekaterim tamošnjim mogotcem. — Prestavitev tega učitelja znači politično preganjanje in je udarec v obraz delavstva, ki vidi v njem enega onih, žalibog, redkih učiteljev, ki čutijo z delavstvom. V Mežiški dolini je zavladalo radi te prestavitve veliko razburjenje. — Usojam si Vas, g. minister vprašati: — 1. Zakaj je bil g. Moederndorfer iz Mežice prestavljen? — 2. Ali ste voljni pristojnemu mestu takoj naročiti, da prekliče to premestitev?

— **Krčevina pri Mariboru.** Občinski odbor je imenoval kraljevega namestnika in ministra gospoda Ivana Hribarja, velikega slovenskega rodoljuba gospoda dr. Pavla Turnerja in šolskega ravnatelja v pok. gospoda Mihaela Nerata svojim častnim občanom.

— **»Клуб учитеља за слободно васпитање«,** образован у циљу најенергичније, легалне, борбе против бирократске педагогике, против догматизације педагошких принципа и пасивног васпитања — најјаче истиче принципе слободе, саморадње, и продуктивног рада, пошто су ово главни нерви друштвеног живота. Књишка, схоластичка и апстрактна школска мудрост, престала је да задовољава бриге живота, а нов живот својом снажном руком нагло нарављава све противречности између рада мозга и физичког рада и пребацује мост преко провалије, која је у току прошлих векова друштвеног живота делила област »вишег« — умног, од области »нижег« — физичког рада. Слободно васпитање сазидаће се на педагогији основаној на резултатима строго научне експерименталне и социјалне психологије. Оно ће радити, да дете приближи животу природе. Ово може многима изгледати парадоксално, али је дечја душа најбољи регулатор свега школског посла, а њена су испољавања у раду, стварању, организовању. Без икакве намере да ценамо учитељске снаге, намеравамо да почетком 1922. г. покренемо часопис »Слободно Васпитање«, у циљу што шире демократизације ових идеја. Детаљнији програм часописа је овај: 1. Примена принципа слоб. васпитања у породици. Биол. и психол. изучавање детета. 2. Довести у тесну везу школу са животом о породицу са школом. Најшире спровођење радног принципа у основној школи. Према овоме следовање школској политици, која је постављена на основама слободног и радног васпитања. 3. Пропаганда идеје и практике школских вртова. Доношење нацрта радова, игара, песама и др. 4. Хигијена дечјег доба. 5. Критичко следовање за новостима стручне литературе овог правца, као и дечје књижевности у опште. 6. Методичка упуства, практичне напомене, о настави свих предмета, као и о организацији наставних и васпитаних екскурзија, школских музеја, кабинета, радионица, библиотека, кинематографа, школске драматизације; приправљање препарата, скелета и др. колекција. 7. Философско и научно тумачење света, што има везе са таквим образовањем и васпитањем, које почива на самосталности и продуктивном раду, као неопходној основи свег живота. Уздајући се у Вашу идеју и материјалну потпору шаљемо Вам колегијално поздравље. П. Н. Обавештења о упису у клуб, пријаве оних који желе лист да примају и сву кореспонденцију, за сада, упућивати на привременог секретара клуба Мил. Р. Мајсторовића, учитеља. Пошта Младеновац — Влашка. **Клуб учитеља за »Слободно васпитање«.**

— **Umrla je dne 20. novembra t. l.** v Škalah pri Velenju gospa Marija Lazar, profesorjeva vdova iz Gorice in mati učiteljice ter nadučiteljeve soproge Mare Pokeržnikove iz Škal. Cenjeni rodbini izrekamo naše iskreno sožalje!

Vestnik meščanskih šol.

—m **Mladinska knjižnica na meščanski šoli.** Objavljam zaznamek mladinskih knjig na meščanski šoli, ker hočem knjižničarjem olajšati delo in vzbuditi to, da tudi objavijo svoje. Nastopni zaznamek vsebuje 33 knjig. Pri izboru so mi bili pred očmi sledeči momenti: 1. Knjige pisateljev in pesnikov, ki imajo kot slovstveniki ime, in posebno knjige pisateljev in pesnikov, ki je o njih življenju in delovanju govoriti v 3. razredu. 2. Knjige z realistično snovjo v lepi obliki. 3. Knjige, ki nas seznanjajo z ostalimi Slovani. Zaznamek: 1. Schreiner-Fink: Zemljepisne in zgodovinske slike za srednje in meščanske šole. 2. Gangl: Zbrani spisi za mladino. I.—VI. 3. Finžgar: Študent naj bo. 4. Ogrinec: Vojnimir ali poganstvo in krst. 5. Levstik. Martin Krpan z Vrha. 6. Erjavec-Flerè. Fran Levstik: Izbrani spisi za mladino. 7. Baukart: Marko Senjamin — slovenski Robinzon. 8. Golar: Bob za mladi zob. 9. Golar: Prelepa Vasiljica. 10. Trošt: Moja setev. I., II. 11. Trošt: Na rakovo nogo. 12. Flerè: Babica pripoveduje. I., II. 13. Flerè: Iz mladih let. I., II. 14. Erjavec: Domače in tuje živali v podobah. Ptice. 15. Erjavec: Hudo brezdno. 16. Erjavec-Sajovic: V naravi. 17. Meško: Mladim srcem. I., II. 18. Andrejčkov Jože: Žalost in veselje. 19. Šorli: Bob in Tedi. 20. Fr. J.: Pravljice. 21. Poljanec: Kratka zgodovina slov. naroda. 22. Nemcova: Češka pravljica. I., II. 23. Lah: Dore.

Učiteljiščni vestnik.

—u **Miklavžev večer** priredé ljubljanski učiteljiščniki IV. l. dne 5. decembra ob 4. uri popoldne v učiteljiški telovadnici. Zato si dovoljujemo vabiti cenjene starše, gg. učitelje(ice), da to prireditev s svojimi malčki posetijo. V ta namen pripravljena darila sprejema šolski sluga omenjenega zavoda do 4. decembra 1921. Prostovoljni prispevki se hvaležno sprejemajo.

— **Proti petemu letniku na učiteljiščih** se je oglasil nekdo v »Slov. Narodu« s sledečimi argumenti: K nameravani upeljavi petega letnika na učiteljiščih. Iz roditeljskih krogov nam pišejo: Doznavamo, da namerava naša vlada vpeljati na naših učiteljiščih peti letnik. Do sedaj so se naši učiteljski kandidati in kandidatinje šolali štiri leta na učiteljiščih. Dovršivši četrti letnik z maturo, so postali učitelji, a sedaj hočejo dodati še peti letnik, češ, da potem bodo imeli kandidati in kandidatinje pravico posečati univerze. Glede na to si usojamo slavno vlado naprositi, da bi ostalo vse pri starem, to je, da bi se šolali štiri leta. Kdor pa želi posetiti, po dovršenem učiteljišču, še univerzo, naj pa obiskuje še peti letnik. Z ozirom na to podpiramo svojo prošnjo z nastopnimi argumenti: 1. Štiriletno šolanje popolnoma zadostuje za ljudsko učiteljstvo; to nam svedoči sedanje delovanje našega učiteljstva. 2. Ubogi roditelji komaj čakajo, da njih otroci dovrše četrti letnik in da jih spravijo h kruhu. Še en letnik več študirati, bi spravilo roditelje v neljub gmotni položaj in marsikdo bi moral nadaljnje šolanje opustiti, kar bi mnogo škodilo učiteljskemu naraščanju, zakaj draginja je velika. 3. Premisliti moramo, da mora

---

Vse umetnosti so potemtakem istovredne; vse imajo svoj izvor v našem čuvstvenem življenju. Razlikujejo se edinole glede izraževalnih sredstev.

III.

Šolski pouk in šolska odgoja imata namen, harmonsko razvijati istotako razum, kakor tudi čuvstvovanje. Glavo in pa srce! »Namen vzgoje je, napraviti iz človeka — **človeka«.** (Komensky). Moderna pedagogika (Reinova) deli šolske predmete v tako **znanstvenega** in v tako **umetniškega** značaja. Naša izobrazba bi bila torej pomanjkljiva, če bi se ne oziralo v šolah na obe kategoriji predmetov. Potrebno pa je to osobito v sedanji, tako materijalistiški navdahnjeni dobi. S šolskim poukom hočemo povzdigniti tudi moralni nivô ljudstva. In k temu pripomore osobito **vzgoja k umetnosti in na podlagi umetnosti.** Znano je, da goje Angleži, ta izrazito trgovski narod, v svojih šolah že skozi generacijo sistematno muzikalni pouk. Zanimiv je med drugim tudi odlok pruskega naučnega ministrstva (z dne 14. avgusta 1919), s katerim se določuje, da se morajo v zrelostnih spričevalih srednjih šol zaznamenovati izredna znanja v umetnostnih predmetih. Živimo torej v dobi, ki bode morala jasno začrtati svoje stališče napram umetnostim in umetniškemu pouku. Od tega bodi zavisen napredek ali pa propad v umetnostih, ali z drugimi besedami: **Napredovanje ali nazadovanje v kulturi!**

Muzikalna zgodovina nas uči, da je bil napredek naše umetnosti vselej zavisen od nazorov, ki so vladali istočasno o njej. Evo nekaj primerov!

V dobi razcvita grške kulture so zavzemali pevci in muzičari odlična mesta. Pevci so imeli — liki poznejšim filozofom — nalogo, odgojevati ljudstvo ter ga navduševati za umetnost. S propadom grške kulture je spojen tudi propad glasbe. Rimljanom je služila samo še v razveseljevanje ter je bila docela podrejenega pomena. Glasba ni bila več umetnost, ampak ročnost, katero so proizvajali le sužnji. V tej obliki bi bila propadla docela, ako je ne bi bilo rešilo nastopajoče krščanstvo. Oznanjevalci krščanstva so dosegli mnogo več s petjem, kakor pa z besedo. Znan je pomen pevskega pouka na samostanskih šolah v srednjem veku. Muzika je bila enakovreden predmet z drugimi znanstvenimi strokami. Kantor, učitelj petja, je zavzemal za ravnateljem prvo mesto v učiteljskem zboru. Ko se je predmet začel izročati manj izobraženim lajikom, je začel propadati in ž njim tudi gojitev muzikalne umetnosti na šolah. V tej dobi se je za to kategorijo učnih predmetov začel uporabljati izraz »ročnost« (spretnost, veščina), katere označbe se je držal tudi Pestalozzi, kot otrok svoje dobe. Vsled splošnega omalovaževanja je bilo tudi učno postopanje prav rokodelsko in mehansko. Velik razmah na polju odgoje in pouka proti koncu 19. stoletja je spet začel naglaševati umetniški pouk in stremljenje, priboriti našim predmetom uglednejše mesto; že v predvojni dobi je to rodilo lepe uspehe. Mnogo so pripomogle k temu strokovne organizacije.

Muzikalni pouk torej ne more zavzemati med šolskimi predmeti drugega stališča, nego vsak drugi umetniški pouk. Izvor umetnosti je srce, ne pa roke. Muzika je tonska govorica. Muzičar je torej umetnik, ne pa spretničar. Vsaj bil bi naj!

Istina je sicer, da zavzema spretnost oziroma mehanizem v našem predmetu važno vlogo in to osobito na elementarni stopnji. To je pa tudi n. pr. pri čitanju enako. Elementarno čitanje je istotako mehanskega značaja; temu sledi šele na poznejših stopnjah razumno in konečno estetiško čitanje. **Pri muzikalnem oziroma pevskem pouku traja prva doba doba muzikalizma deli časa, ker je apercepcija otežkočena.** Učenec mora spajati večje število delnih predstav (akustični ton, tonsko ime, tonsko mesto

bodoči učitelj dovršiti peti razred ljudske (osnovne) šole, potem štirirazredno meščansko šolo ali pa četrti razred gimnazije ali realke — predno stopi na učiteljišče. In potem mora se še štiri leta šolati na učiteljišču predno maturira. Da je to šolanje zadostno, je pač jasno. Kdor pa hoče potem posečati še univerzo, da dospe do boljše bodočnosti, svobodno mu. I. Da je to pravično, nam svedoči dejstvo, da je večina sedanjega učiteljstva posečala le štiri letnike učiteljišča in vendar popolnoma zadostuje svoji nalogi. Med temi nanajamo celo tako učiteljstvo, ki ni imelo do sedaj zahtevane predizobrazbe. Glavna naloga bodočega učiteljstva ni, da ostaja na tem, kar se je naučilo na učiteljišču, ampak da napreduje v duhu časa ter si prisvoji iz dobrih knjig vednosti in pedag. metod. znanosti, ki so dandanes umestne in potrebne naprednemu učiteljstvu. — Naše stališče se ne strinja s temi argumenti, ker se to vprašanje ne more smatrati in presojati s stališča momentanih razmer, temveč moramo to smatrati kot principijalno vprašanje zvišanja učiteljske izobrazbe, ki se mora izvršiti, brez ozira na žrtve, ki jih bodo slučajno doprinesle sedanje generacije.

—u **Vzgojno delo našega naraščaja v Mariboru.** »Učiteljsko društvo za Maribor in bližnjo okolico«, odsek za učiteljski naraščaj, nadaljuje letos svoje lani započeto delo z vrsto primernih predavanj. V sledečem navajamo nekaj važnejših točk iz celotnega programa: 1. Učiteljevo prosvetno delovanje (ustanavljanje in vodstvo pevskih zborov, knjižnic, bralnih, telovadnih i. dr. društev, ljudskih odrov itd.). 2. Učiteljevo delovanje na gospodarskem polju (poljedelstvo, sadjarstvo, vrtnarstvo, kletarstvo, čebelarstvo, zadružništvo in narodno-gospodarstvo, gospodinjstvo, ženska ročna dela, kuhinja itd.). 3. Roditeljski večeri: učiteli-zdravnik. 4. Moderna pedagogika. 5. Razen tega še vrsta predavanj o gojitvi estetike v šoli in izven nje, o rokotvornem pouku, o prirejanju šolskih izletov, o nadaljni izobrazbi učitelja itd. itd. Odsek si je stavil torej veliko nalogo ter upa, da jo bode tudi v celotnem obsegu izvedel, saj ima že zasigurane predavatelje - strokovnjake. — O posameznih predavanjih bomo še posebej poročali.

Obrtno nadalievalno šolstvo.

—o **V Ljubljani prične pouk na obrtno-nadaljevalnih šolah** s 1. decembrom t. l. Mestni magistrat bo oskrbel kritje stroškov. Ure bodo honorirane po 40 K.

Književnost in umetnost

Vse pod tem zaglavjem navedene knjige, muzikalije, tiskovine i. t. d. prod»ja in sprejema naročnino knjigarna „Učiteljske tiskarne v Ljubljani", Frančiškanska ulica štev. 6.

—k **Ivan Cankar: »Grešnik Lenart.«** (Schwentner, 1921.) Vsako Cankarjevo delo je vzbudilo do sedaj pri nas literarno senzacijo prve vrste. To najnovejše pa še posebno, zlasti ker je prišlo tako iznenada, kakor glas iz groba. Povest, tragedija »otroka« je to, ki je zašel na ta svet s svojim čutečim srcem in globoko dušo in se ne more prav orijentirati, videč, da je svet drugačen, kot si ga je zamislil on v svojih globokočutečih sanjah. Lačen sanja o dobrotljivem Miklavžu in o rešeniku vsega človeštva, kralju Matjažu, a ko pride dan, spozna, da so vse sanje o dobrotah in lepoti tega življenja ničeve. Globoka simbolika je skrita v teh poglavjih. Tragično je zlasti spoznanje otrokovo, ko pride do zavesti: «Hudo je otroku in mnogo bridkosti užije, marsikatero solzo potoči, predno spozna, da je človek ter se potuhne vase. Kar mu najbolj hodi na pot, je goreča, neutolažljiva žeja po ljubezni. Kakor da bi hodil po svetu z zlato kanglico v roki, trkal od duri do duri: «Dajte mi vbogajme, vsaj kapljico!« Ne pomaga dolgo nič, da ga zmerjajo in gonijo, mečejo polena za njim. — Otroku se godi, kakor bi se godilo človeku, ki bi ponevedoma treščil v popolnoma drug svet, med bitja, njemu nič podobna. Iz svojega prejšnjega sveta je prinesel s seboj svoje srce in svojo dušo, svoje misli in navade. Vesel in brezskrben ponuja spočetka in trosi, kar ima. Kmalu spozna začuden in užaljen, da se ljudje ne trgajo za njegove darove in imajo svoje kašče skrbno zaklenjene.« —

S posebno ljubeznijo je orisana socijalna beda slojev, iz katerih je izšel njegov »otrok«. V kako pretresljivih barvah in blestečem slogu nam riše Cankar razvaline propalega kraljestva ljubezni. To je klic iz globočine ranjene duše, razžaljene do smrti. V naši literaturi nima para ta svetopisemsko navdihnjena obtožba družbe, ki je zavrgla krono človečanstva, ljubezen. Nasproti tem stoji »otrok«, zaljubljen vase. A »ljudje ne marajo tistih široko odprtih oči, ki gledajo predalec in preglobokо, so zamaknjeni v svetla brezdna sanj in slutenj.« — Kajti »najprej je bila pratika, nato senca, nazadnje šele človek.«

Napetost raste od poglavja do poglavja in doseže svoj višek v simboličnih sanjah o potovanju po trnjevi poti v solnčne višave, s finalom: »Tako je njegovo srce doseglo udanost, je doseglo cilj.« Ali se ne spomnimo pri tem takoj na Prešernov »Krst« in junaka Črtomira?

Končni stavek teh novih »podob iz sanj« se glasi kot oporoka, kot sinteza vsega pesnikovega delovanja in kot slutnja bližajočega se slovesa: »Kamorkoli si se napotil, koderkoli hodiš, sejal si in seješ cekine ljubezni še na trdo cesto, na goli kamen, da bo vzklilo sijajno, drugim radost, tebi večno zasluženje!«

To je tragedija vase poglobljene duše umetnika.

Vzeti bi jo morali v roke s spoštovanjem kot knjigo psalmista in se popolnoma vtopiti vanjo, sicer gre mimo nas kot odmev daljnih glasov.

Časih se sliši, da je Cankar težko umljiv. To pride le odtod, ker ne znamo čutiti ž njim. Berimo n. pr. šolarjem primerne odstavke in črtice njegove knjige »Moje življenje«. Videli bomo, kako sugestivno moč ima, kako globoke zareze naredi v sprejemljivih dušah resničen umetnik kakor je bil naš ljubeznipolni »Grešnik Lenart« — Fr. Ločniškar.

—k **Atlant naše države — za šolarje. (Djački Atlas) Naša domovina,** zemljepisna črtanka za učence. Izdelal Dušan Ružić, učitelj. Izšel bo ta Atlas v štirih delih. Izdala ga je »Učiteljska tiskarna« »Natoševič v Novem Sadu«, a dobi se tudi v **Učiteljski knjigarni v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.** Zelo zanimiv je ta Atlas, ker nas ne seznanja le z zemljepisjem naše države, ampak tudi hkrati z zgodovino. **I. del obsega** Gorenje Podonavje in Potisje — Vojvodino: Črteže Bačke, Banata, Baranje in Srema z zemljepisnim gradivom in celokupno mapo teh krajev. Cena 5 D. — **II. del obsega** Podonavje, Povardarje, Podrimje — Srbija, izliv Skadrskega jezera — Črna gora: Črteži izliva Save, Drine, Ibra in zapadne Morave; Velike Morave, Dolenjega Donava, Timoka, Južne Morave; Skaderskega Jezera in Drima; Vardarja in Strmnice z zemljepisnim gradivom in 40 raznih skic. Posebno zanimive so zgodovinske in druge skice (40), katerim je pridejan opis. Cena 6 D. — **III. del** je šele v tisku in bo obsegal Bosno in Hercegovino, Hrvatsko in Slavonijo, Dalmacijo, Slovenijo in Istro. Črteže in mape teh krajev. — **IV. del** bo obsegal celotno mapo kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, grb, zastavo, obmejne države in položaj naše kraljevine na globusu.

— k **Veliki narodni koledar za leto 1922.,** o katerem smo poročali v zadnji številki »Učit. Tov.«, se dobi tudi v knjigarni »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani in stane 6 D.

—k **Domača umetnost: Božične razglednice.** Serija 6 razglednic. Din. 2.50. Tiskala in založila jih je po originalih prof. Saša Santlja »Zvezna tiskarna in knjigarna« v Ljubljani. Naroča se direktno pri Zvezni tiskarni in knjigarni v Ljubljani, Wolfova ulica št. 1. Razglednice nam predočujejo: Božično noč v samotni kapelici — polnočnico; Marijo ob zibeli Jezusa; trije kralji; ob božičnem drevescu; ob jaslih; oznanenje rojstva. Tisk in oprema je enostavna, a okusna in smo prepričani, da bo domače blago polagoma izpodrivalo tudi tuje proizvode, ki obvladujejo dandanes še v veliki množini naš trg razglednic.

—k **Dr. Fr. Ilešič, Vežbenica hrvatskosrbskega jezika** za srednje in njim slične šole. Založila Tiskovna zadruga v Ljubljani 1921. — Strani 287. Cena mehko vezani knjigi Din 18.50, po pošti 1 dinar več. Ilešičeva knjiga ni samo slovnica, marveč tudi vežbenica obenem. Ne navaja samo pravil, ampak za vsako pravilo tudi veliko število vaj in nalog. Poleg tiskanih cirilskih tekstov, ji je pridejano tudi celo vrsto pisanih in sicer v različni pisavi. Na ta način se najlažje vadimo v pismeni cirilici. — Knjiga bo izvrstno služila tudi samouksom. Naroča se v Tiskovni zadrugi v Ljubljani Prešernova ulica 54.

—k **»Просветни Гласник«,** службени лист министарства просвете краљевине Срба, Хрвата и Словенаца. Уредник: Светислав Петровић. Изашла је свеска бр. 10, са овом садржајем: Службени део: О предлозима за реформу средње школе: Катарина Багдановић. Наше школско питање (Крај): Радивоје Врховац. Реформа народних школа (I): Јован Петровић. Школа и живот: Емил Бутру. Оцене и прикази: Српске народне песме, од др. Лазе Поповића: Јаша М. Продановић. Др. Драгутин Прохаска као историчар савремене српско-хрватске књижевности: Милан В. Богдановић. Друштва и установе: О роду друштва »Просвете«: Перо Слијепчевић. Завод за слепе у Земуну: Вујица Петковић. Прилози: Библиографија радова др. Јована Скерлића: Урош Џонић. Белешке: Немачки језик у Италији. — Музичка настава у Француској. — Велс као васпитач. — Наставничка одсуства у Француској. — Класирање чиновника у Немачкој. — Основне школе у Чехословачкој. Читуља: Софија Петровић-Мертваго. Библиографија. — »Просветни Гласник« излази једанпут месечно. Годишња му је пена 60 дин. Поједини бројеви 6 дин. Претплата се шаље Благајни Државне Штампарије у Београду, рукописи Уреднику (Душанова улица 5, Београд).

—k **Dve knjižici za učiteljstvo, ki deluje pri dilettantskih in šolskih odrih.** V založbi »Zvezne tiskarne« sta izšli dve praktični knjižici, ki jih bo učiteljstvo sigurno z veseljem pozdravilo. Knjižici sta I. in II. zvezek male biblioteke »Nova Talija«. I. Milan Skrbinšek: **Diletantski oder** — navodila. Natisnila in založila Zvezna tiskarna v Ljubljani. Cena 8 D. Knjižica podaje vsa potrebna navodila za naše dramatične prosvetne delavce. Pouči nas o izbiri iger, o porazdelitvi vlog, o vaji, o režiserju in njegovem delu, o jeziku na odru, o predstavi, maskiranju, o aplavzu in priklanjanju, o kritiki in gledališki dvorani v obče. Že ime g. M. Skrbinška nam daje poroštvo praktičnosti in popolnosti dela samega. — II. E. Navinšek: **Lepa marka,** navodila za šminkanje. Natisnila in založila Zvezna tiskarna v Ljubljani. Cena 3 D. Posamezni deli nam kažejo praktičnost tudi te knjižice. Obseza sledeče: Kako se šminkamo: Celo oči, obrvi, nos, usta, brada, lice, brazgotine in osnovna barva maske; šminkanje mask različnih značajev: ljubimec, moška doba, starejše maske nad 40 let, starost nad 60 let, bebci, lahkoživci, pijanci, inteligenti, skopuhi, židovska maska, Angleži, ribiči, pomorščaki in cigani, Kitajci, Japonci, Zamorci, Indijanci, eksotične maske, klovnova maska, satanova maska, ženske maske; odstranitev šminke, lepljenje brk; angleške brke; brke in brade; stranske brke in kratke brade; potrebščine za šminkanje. Spisatelj knjige je šef vlasuljar kr. slov. opere in drame v Ljubljani. To delo priporočamo.

—k **Naš list.** Izšla je 8. številka, ki prinaša tudi slovenske sestavke, i. s.: »Mamica« (pesem) od g. Strniše; »Najlepša slika«, od Ivo Trosta in pesem »Zvonikarjeva« z napevom in sliko Maribora.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

IZKAZ ČLANOV ZA DRUŠTVENO LETO 1921.

Izkaz mora biti izpolnjen **po abecednem redu** v petih izvodih. En izvod obdrži društvo samo, drugega strokovno tajništvo, tretjega glavni blagajnik, četrtega upravništvo »Popotnika« in »Učit. Tovariša« in petega UJU v Beogradu. Razen prvega je vposlati druge štiri na strok. tajništvo najkasneje do 10. jan. prih. l. — Na posebni poli naj se izkažejo oni člani, ki jih je društvo izkazalo prejšnje leto, pa so se med letom izselili (društvo — bivališče), izstopili ali izpremenili ime (omožili). — Vsako izpremembo v članstvu (prirastek odpadek, preselitev, ime prejšnjega in novega društva) je vedno sproti naznaniti strokovnemu tajništvu. — Društvo je odgovorno za točno vplačano članarino od vsakega naznanjenega člana. Člani, ki zaostajajo s članarino, naj se takoj sporoče strokovnemu tajništvu, da se jim ustavijo listi.

Društvene vesti.

+ **Učit. društvo za Maribor in b. o.** zboruje v sredo dne 7. dec. 1921 in sicer ob 14. (2. uri) v deški meščanski šoli. Zadnjič napovedano zborovanje se je namreč preložilo radi pogreba tovariša Pirkmajerja. Dnevni red: 1. Poročilo o zborovanju UJU v Zagrebu, 2. »Spomini na Macedonijo, predava tov. Malenšek, 3. Slučajnosti. Prosi se točne in polnoštevilne udeležbe! Z ozirom na one tovarišice in tovariše, ki imajo pouk do 13. ure, se opozarja, da so šol. vodstva upravičena jim dati zadnjo, oziroma zadnji dve uri prosto, da se morejo pravočasno udeležiti zborovanja.

+ **»Pedagoško - didaktiški krožek« v Mariboru** ima svoj sestanek v sredo 7. decembra t. l. v deški mešč. šoli. Predava tov. Rakuša. Tema: »Seksualni problem in vzgoja.« — Na želio udeležencev zadnjega sestanka prične predavanje točno ob 19. uri. Te dni je razposlal krožek okr. učit. društvom bloke. Upam, da bodo gg. predsedniki z razumevanjem naših teženj prečitali priloženi dopis in nam ne pošljejo nazaj kar z obratno pošto še neodprtih pisem, kot se je, žal, že zgodilo. Tovariški pozdrav! — Tajnik.

Naša gospodar. organizacija.

Обезбеђење наставника у краљевини Срба, Хрвата и Словенаца у случају смрти.

Установило се је друштво »Учитељска самопомоћ«. Правила, која су била објављена у »Учитељском Товаришу« бр. 40 од дне 21. октобра 1920. одобрило је Министарство унутарњих дела. Делокруг је друштва за сву територију краљевине Срба, Хрвата и Словенаца. Седиште је друштва онде, где станује друштвени председник; до будућега општега збора, који ће се вршити о божићним празницима, седиште се налазу у Љубљани, Франчишканска улица 6. —

Чланови друштва могу да постану учитељи, њихове супруге и учитељице свих јавних и државних школа у нашој краљевини.

У друштво примају се само они, који немају више од 45 година и искажу се правилним лекарским уверењем, да су здрави.

Уплаћивање се:

а) Приступнине од 20—25 године 1 дин.
25—30 године 5 дин.
30—35 године 20 дин.
35—40 године 30 дин.
40—45 године 50 дин.

б) Уписнине 5 дин.

[prijemke na inštrumentu], in tonsko znamenje [noto], ki še označuje razen višine tudi trajanje) pri tem, ko spaja pri čitanju le dve delni predstavi (glasnik in ključ). Iz značaja elementarne stopnje torej še ne smemo sklepati na celokupni značaj učnega predmeta. Kakor pri čitanju, tako mora tudi v muzikalnem oziroma pevskem pouku slediti mehanski stopnji umstvena in estetiška stopnja obravnave.* Učna uprava naj torej ne da posrednega povoda k nastanku faktičnih veščinarjev oziroma muzikalnih rokodelcev s tem, da zapostavi celokupni predmet v nižjo mehansko kategorijo.

Muzikalni oziroma pevski pouk na moderni podlagi ne spada h kategoriji »veščin«, ampak je predmet umetniškega značaja. Glasba je tonska govorica, torej jezik, in glasbeni učitelj bodi umetniško in ne samo tehniško naobražen.

IV.

Dokazati sem hotel, da muzikalni oziroma pevski pouk ni spretnost in to:

1. iz vzrokov njegovega **bistva kot predmet umetniškega značaja** in

2. iz **didaktiških** ozirov. Zanj so istotako odločevalna moderna stremljenja na polju metodike. (Delovni pouk, vzbujanje zanimanje za predmet i. dr.).

3. **V nacijonalnem oziru** je osobito še šolski pevski pouk največje važnosti. »Umetnost združuje, kar življenje često razdružuje.« Petje in muzika naj bodeta činjenici našega narodnostnega združevanja. In to jako uspešni! Kaj je vzdrževalo v dobi največjega tujčevega pritiska narodno zavest? Bila je to narodna pesem! Srbski guslar je po porazu na Kosovem bodril in krepil vero v končno odrešitev. Pevaje je opravljal isto velikansko kulturno delo, katero so opravljali svoječasno oznanjevalci krščanstva. Bili so pa to nazvani umetniki in ne »veščinarji«.* Govorili so govorico, ki je izvirala iz srca in zategadelj so tudi naši vzprejemljive duše. Pri »spretničarjih« bi bilo to nemogoče.

S tako govorico hočemo vplivati tudi na naš bodoči naraščaj, da bode kedaj v moralnem oziru boljši, kakor pa so naši sodobniki, ter da bode imel tudi misel za plemenita nacijonalna stremljenja.

Kakor v dobah velikih kulturnih razmahov, tako naj tudi sedaj zavzema narodna glasba odlično mesto: le tako bode zamogla zadostiti svoji nalogi.

H. Druzovič.

---

* Žalibog se najdejo tudi učne moči, ki se zadovoljujejo z mehansko stopnjo pouka in te so potem šotiniti veščinarji. Za tak pouk zadostujejo seveda učne moči nižje vrste.

* **Veščinarji** (spretničarji) so n. pr. rokodelci, akrobati, muzikantje (v nižjem pomenu) i. dr.